

УДК 519.86: 330.117

Муха Р.А.,
к.е.н., викладач кафедри економіки підприємств і корпорацій
Тернопільський національний економічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ЧАСТКОЮ ВЛАСНОСТІ В ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВАХ

Постановка проблеми. Великого значення в процесі формування державної політики з регулювання корпоративних відносин має визначення провідних галузей корпоративного сектору економіки України з точки зору концентрації корпоративних прав та економічної активності суб'єктів господарювання. Такий підхід передбачає диференціацію інструментів та механізмів державного регулювання корпоративних відносин по відношенню до певних галузей та секторів корпоративного сектору економіки. Особливо актуальним постає питання визначення оптимального рівня корпоративних прав держави у акціонерному товаристві, що сприяло б підвищенню ефективності управління ними. Відтак, питання ефективності управління державними корпоративними правами є актуальним і вимагає наукового обґрунтування напрямів їх удосконалення. Вони потребують принципово нових шляхів розвитку та прогресивного економічного мислення, виходячи з умов, що склалися в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам управління державними корпоративними правами присвячені праці таких вчених-економістів: І. Даценко [5], І. Жадана [14], Я. Кудря [7], Р. Кучеренка [8], О. Мишко [10], В. Павлова [10], М. Чечетова [13;14], М. Шкільняка [15]. Значну увагу приділено формуванню процесу управління державними корпоративними правами, методам оцінювання ефективності їх управління, розкриттю сутності ефективного корпоративного управління на підприємствах та розробці методології визначення рівня корпоративного управління на світовому та національному рівні. Найбільший внесок у розвиток цих напрямків зробили: А. Абдуманова [1], В. Бандурін [2], І. Беліков [3], А. Волошин [4], Н. Орлова [9]. Відкритим залишається питання щодо прийняття рішення про управління державною часткою власності через визначення її оптимальної величини в акціонерних товариствах для підвищення ефективності їх діяльності.

Постановка завдання. Основною метою статті є формалізація процесу прийняття рішення державою стосовно оптимальних розмірів своєї частки та побудова математичної моделі її формування, залежно від чинників впливу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення оптимальної величини державної частки власності в акціонерних товариствах доцільно побудувати економіко-математичну модель технології прийняття рішення щодо управління державною часткою власності в акціонерних товариствах, що полягає у врахуванні взаємозв'язків між факторами та індикатором частки державної власності, що дасть змогу спрогнозувати оптимальний її розмір, для забезпечення ефективності управління господарськими товариствами. Важливо відзначити те, що дослідження проводиться на підприємствах комерційного характеру, серед них немає стратегічних об'єктів. Для підприємств, що мають стратегічне значення для економіки країни, не варто змінювати державну частку в бік її зменшення.

В результаті проведеного аналізу процесів формування державної частки власності на акціонерних товариствах виділено основні групи факторів, що її визначають, а саме макроекономічні та мікроекономічні, які деталізовано основними факторами та підфакторами впливу на державну частку власності, що подані в таблиці 1.

У побудові моделі враховано лише вплив мікроекономічних факторів, оскільки макроекономічні однаково впливають на підприємства як державного сектору економіки, так і приватної сфери діяльності. Слід відзначити, що визначені фактори не мають кількісного вираження, що суттєво ускладнює математичне моделювання. Для їх представлення, запропоновано використати теорію нечітких множин, зокрема описувати фактори формування процесу управління державною часткою власності – лінгвістичними змінними, які представлені у вигляді лінгвістичних виразів.

Основними факторами, що відображені як лінгвістичні змінні, є: "Рівень організації та управління", "Якість інвестиційно-інноваційної діяльності" та "Якість соціально-психологічного середовища". Ці нечіткі фактори формування процесу управління державною часткою власності в господарських товариствах також залежать від великої кількості нечітких підфакторів, які обов'язково слід враховувати.

Числове представлення значень цих факторів неможливе, тому в теорії нечітких множин застосовують функції належності, а для лінгвістичних змінних – функції відповідності. Ці функції кількісно характеризують ступінь відповідності лінгвістичного значення певній лінгвістичній змінній.

Величина функції відповідності може набувати значень від "0" до "1", внаслідок чого над лінгвістичними змінними можна здійснювати логічні вирази [6].

Таблиця 1

Фактори впливу на зміну державної частки власності на підприємстві*

№ п/п	Фактори впливу на зміну частки власності	Підфактори
1. Макроекономічні	1) Ефективність впровадження стратегії держави	- темпи зростання продуктивності - темпи зростання рентабельності виробництва - використання виробничих потужностей до 90% - збільшення темпів зростання випуску промислової продукції - експорт не менше 100% від імпорту - імпорт не більше 40% випуску машин - залучення інвестицій
	2) Якість інформаційно-правового поля	- прозорість, чіткість і досконалість чинного законодавства - ступінь розкриття інформації
2. Мікроекономічні	1) Рівень організації та управління	- якість наявної чіткої стратегії діяльності та розвитку підприємства - рівень кваліфікованого менеджменту - рівень корпоративного управління - рівень наявної маркетингової стратегії - диверсифікація виробництва - диференціація цін
	2) Якість інвестиційно-інноваційної діяльності	- рівень впровадження нових основних засобів виробництва - рівень розробки нових видів продукції - рівень залучення іноземних інвестицій - наявність вільних обігових коштів
	3) Якість соціально-психологічного середовища	- рівень кваліфікації персоналу - рівень оптимальності чисельності персоналу - якість умов праці - мотивація та стимулювання праці персоналу - ефективність керівництва

* - Розроблено автором

У табл. 2 наведено основні фактори та відповідні їх позначення, які будуть використовуватися у формулах.

Таблиця 2

Основні позначення факторів впливу на державну частку власності*

Назва чинника впливу	Рівень організації та управління	Якість інвестиційно-інноваційної діяльності	Якість соціально-психологічного середовища
Позначення у формулі	X_1	X_2	X_3

* - Розроблено автором

Для розуміння механізму проведення логічних операцій розглянемо приклад: нехай рівень організації та управління на досліджуваному підприємстві є дуже низьким. Тоді, це відповідатиме запису: "Рівень організації та управління" = "Низький", а значення функції відповідності буде наближатися до "0".

Для задання дискретних значень функції відповідності використовують таблицю, яка представлена у вигляді десятих рівнів. Використовуючи її сформована таблиця значень для лінгвістичних змінних, які відображають фактори управління державною часткою власності та, відповідно, дискретні значення функції відповідності.

Дискретні кількісні значення факторів "Рівень організації та управління", "Якість інвестиційно-інноваційної діяльності" та "Якість соціально-психологічного середовища" як лінгвістичних змінних подані в табл. 3.

Застосовуючи експертне опитування, для конкретизації процесу управління державною часткою власності у акціонерних товариствах, запропоновано використати правила продукційного типу, які поширені в теорії нечітких множин [11].

Для лінгвістичної змінної „Рівень організації та управління” це правило можна представити у такому вигляді: Якщо "якість наявної чіткої стратегії діяльності та розвитку підприємства" = {"висока",

“низька”} I “рівень кваліфікованого менеджменту” = {“високий”, “низький”}, I “рівень корпоративного управління” = {“високий”, “низький”} I “рівень наявної маркетингової стратегії” = {“високий”, “низький”}, I “рівень диверсифікації виробництва” = {“високий”, “низький”}, I “рівень диференціації цін” = {“високий”, “низький”}, то “Рівень організації та управління на підприємстві” – {“Дуже низький”, “Між дуже низьким та низьким”, “Низький”, “Між низьким та середнім”, “Середній”, “Між середнім та вище середнього”, “Вище середнього”, “Між вище середнього і високим”, “Високий”, “Дуже високий”}.

Таблиця 3

Дискретні кількісні значення для факторів впливу*

Лінгвістичні значення	Значення функції відповідності
Дуже низький	0,1
Між дуже низьким та низьким	0,2
Низький	0,3
Між низьким та середнім	0,4
Середній	0,5
Між середнім та вище середнього	0,6
Вище середнього	0,7
Між вище середнього і високим	0,8
Високий	0,9
Дуже високий	1,0

* - Розроблено автором

Такий же механізм представлений для лінгвістичних змінних „Якість інвестиційно-інноваційної діяльності” та „Якість соціально-психологічного середовища”.

У результаті дослідження сформовано увесь діапазон можливих нечітких “продукцій” для цих лінгвістичних змінних. При цьому, для чіткого відображення цих продукцій, введено наступне позначення: знак “+” характеризується значення лінгвістичної змінної, що відповідає високому значенню, а знак “-” – низькому.

Для кількісного представлення, нечіткі якісні фактори впливу на державну частку власності, необхідно перейти від логічних операцій над лінгвістичними змінними, використавши при цьому таблицю переходу (табл.3). В результаті, отримано кількісне представлення значень якісних нечітких факторів, що впливають на державну частку власності.

Для побудови кількісної моделі управління держаною часткою власності, у дисертації, на основі вище описаної методики, було проведено кількісну інтерпретацію нечітких факторів впливу “Рівень організації та управління”, “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності”, “Якість соціально-психологічного середовища” на цю частку власності для ряду акціонерних товариств. Результати наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Інтегровані фактори впливу на частку державної власності акціонерних товариств станом на 01.01.2012р.*

№ п/п	Назва підприємства	Частка держави, %	Рівень організації та управління “високий” (x ₁)	Якість інвестиційно-інноваційної діяльності “висока” (x ₂)	Якість соціально-психологічного середовища “висока” (x ₃)
1	2	3	4	5	6
1	ВАТ “Львівський локомотиворемонтний завод”	100	0,6	0,5	0,4
2	ВАТ “Український інститут автобусотролейбусобудування”	100	0,3	0	0,2
3	ПАТ “Тернопільський радіозавод “Оріон”	96,1862	0,3	0,5	0,5
4	ВАТ “Івано-Франківський локомотиворемонтний завод”	100	0,6	0,6	0,8
5	ВАТ “Екватор”	99,87327	0,7	0,5	0,8
6	ВАТ “Новороздільський завод “Сигнал”	99,99	0,1	0	0,2
7	ВАТ “Дрогобицький машинобудівний завод”	100	0,6	0,5	0,6

продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6
8	ВАТ по розробці конструкції і виготовленню партій вантажопідіймальних машин АТ "Автовантажмаш"	100	0,1	0	0,2
9	ВАТ "Львівський завод Автонавантажувач"	57,389	0,1	0	0,2
10	ВАТ "Червоноградський ремонтно-механічний завод"	51	0,1	0	0,2
11	ВАТ "Центральне конструкторське бюро Ритм"	25,002	0,9	0,6	1
12	ВАТ "Автолившмаш"	25,9982	0,1	0,2	0,2
13	ВАТ "Перемишлянський завод "Модуль"	24,71	0,1	0	0,4

* - Розроблено автором

Кількісну модель для аналізу управління державною часткою власності в акціонерних товариствах побудовано у вигляді регресії:

$$y_i = b_0 + b_1 \cdot x_{1i} + b_2 \cdot x_{2i}^2 + b_3 \cdot x_{3i}^2 \quad (1)$$

При цьому використовуватимемо такі позначення чинників:

x_{1i} – рівень організації та управління i -им акціонерним товариством (набуває значень відповідної функції належності);

x_{2i} – якість інвестиційно-інноваційної діяльності i -ого акціонерного товариства (набуває значень відповідної функції належності);

x_{3i} – якість соціально-психологічного середовища i -ого акціонерного товариства (набуває значень відповідної функції належності);

y_i – встановлена частка державної власності для i -го підприємства;

i – конкретне підприємство, для якого проводиться оцінювання чи прогнозування;

b_0, b_1, b_2, b_3 – невідомі коефіцієнти регресії для моделі державної частки власності, $b_0 = 0$.

Для оцінювання невідомих параметрів використовуємо метод найменших квадратів, а для дослідження їх точності та адекватності моделі управління державною часткою власності – регресійний аналіз [12].

Формула для оцінювання коефіцієнтів регресії має такий вигляд:

$$\vec{b} = (X^T \cdot X)^{-1} \cdot X^T \cdot \vec{Y}, \quad (2)$$

де $\vec{b} = (b_1, \dots, b_n)^T$ – вектор параметрів моделі державної частки власності;

$X = \begin{pmatrix} x_{11} & x_{21} & x_{31} \\ x_{12} & x_{22} & x_{32} \\ \dots & \dots & \dots \\ x_{1N} & x_{2N} & x_{3N} \end{pmatrix}$ – матриця значень характеристик факторів впливу на державну частку,

кожна стрічка якої задає значення характеристик факторів для певного акціонерного товариства;

$\vec{Y} = \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \dots \\ y_N \end{pmatrix}$ – вектор значень державної частки власності для різних підприємств $i = 1, \dots, N$; N –

загальна кількість підприємств.

Для оцінки значущості параметрів регресії, наприклад за критерієм Стюдента, необхідно розрахувати їхні дисперсії, або коваріаційну матрицю, діагональні елементи якої є дисперсії параметрів \vec{b} . Коваріаційна матриця розраховується так:

$$D(\vec{b}) = s^2 \cdot (X^T \cdot X)^{-1}, \quad (3)$$

де s^2 – дисперсія відхилень регресії, яка обчислюється за формулою:

$$s^2 = \frac{1}{N - n} \cdot \sum_{i=1}^N (y_i - b_0 + \sum_{j=1}^n b_j x_{ji})^2, \quad (4)$$

де n – кількість коефіцієнтів регресії.

Діагональні елементи матриці позначимо так: $s^2(b_j)$.

Адекватність моделі визначення індикатора оптимальної державної частки власності можемо оцінити за допомогою коефіцієнта детермінації або функціональності r^2 . Чим він ближчий до 1, тим більше вибрана залежність відповідає статистичним даним. Його розрахунок проводиться за формулою:

$$r^2 = 1 - \frac{s^2}{s_y^2}, \quad (5)$$

де s_y^2 – дисперсія випадкових значень державної частки власності у розрізі всіх підприємств, яка обчислюється так:

$$s_y^2 = \frac{\sum_{i=1}^N (y_i - \frac{1}{N} \cdot \sum_{i=1}^N y_i)^2}{N - 1} \quad (6)$$

Окрім коефіцієнта детермінації r^2 , якість регресійної моделі необхідно перевірити за допомогою критерія Стюдента:

$$t_{bj} = \frac{|b_j|}{\sqrt{s^2(b_j)}} \quad (7)$$

Якщо обчислене значення для b_j коефіцієнта менше табличного, то регресію можна спростити поклавши $b_j = 0$.

В результаті, з використанням зведеної таблиці факторів впливу на частку державної власності підприємств із застосування програми MS Excel, отримали регресійну модель впливу факторів, які характеризують “Рівень організації та управління”, “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності”, “Якість соціально-психологічного середовища”.

Для побудови моделі, ми припустили дві гіпотези.

Гіпотеза №1. Модель у вигляді (1) описує взаємозв'язки між факторами впливу на частку державної власності.

Гіпотеза №2. Якщо наявна група даних, реальна державна частка власності та значення факторів впливу, коли в цій групі будуть ефективні підприємства і для них буде задано правильно частку власності держави, то ці дані узгоджені та придатні для побудови моделі з використанням 1 гіпотези. Тобто, серед даних мають бути підприємства, в яких державна частка власності є оптимальною при певних умовах функціонування, а на інших – неоптимальною.

Узгодженість даних означає відповідність статистики:

1) коефіцієнтам детермінації або коефіцієнтам групової регресії (кореляції), яка показує на скільки фактори впливають на 1 показник ($r^2 \rightarrow 1$);

2) значущість усіх коефіцієнтів регресії за Стюдентом, тобто жоден коефіцієнт не можна обнулити.

Однак, інколи виникає ситуація, коли в групі підприємств немає підприємств із оптимально визначеною державною часткою власності, тоді побудова моделі унеможлиблюється, внаслідок відсутності точки опори у розрахунках.

Проведений аналіз на ряді підприємств, дає можливість спостерігати, що реальні державні частки, які встановлені на підприємствах, і відповідні їм підфактори – не корельовані (не зв'язані). Ми відмітили великі значення $S^2(b_j)$ дисперсії (велика розпорошеність) та малий коефіцієнт детермінації. Це означає, що на ряді підприємств державна частка є неоптимальною, що підтверджує низький коефіцієнт детермінації $r^2 = 0,708$ (нормативне значення цього коефіцієнта наближається до 1).

Чим більшим є коефіцієнт детермінації, тим більше ця модель реально відображає взаємозв'язки. Невідповідність коефіцієнта кореляції підтверджує приклад – підприємство ВАТ “Львівський локомотиворемонтний завод” із часткою держави 100% має високі показники діяльності, але, водночас, ВАТ “Український інститут автобусо-тролейбусобудування”, з такою ж часткою державної власності, функціонує неефективно. Отже, ми встановили неузгодженість даних і певну невідповідність чинників впливу, що характеризують ефективність управління державною часткою власності.

Тому, для вирішення цього питання, виникла необхідність залучення експертів, які для неефективних підприємств встановили іншу частку державної власності. В результаті коефіцієнт

детермінованості підвищився до рівня $r^2 = 0,958$. Це означає узгодженість даних із факторами впливу та можливість побудови ефективної моделі у вигляді регресії. В результаті, можна стверджувати, що чим вища частка державної власності, тим вищими є показники “Рівень організації та управління” та “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності”, і тим нижче значення має показник “Якість соціально-психологічного середовища”.

У результаті проведених розрахунків, отримуємо таку регресійну модель управління державною часткою власності:

$$y = 84,01 \cdot x_1 + 193,82 \cdot x_2^2 - 75,71 \cdot x_3^2 \quad (8)$$

де y – прогнозоване значення оптимальної частки державної власності на підприємстві ;

x_1, x_2, x_3 – задані чи прогнозовані значення факторів впливу на частку власності, відповідно: “Рівень організації та управління”, “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності”, “Якість соціально-психологічного середовища”.

Як бачимо з результатів регресійного аналізу, коефіцієнт детермінації регресії $r^2 = 0,958$ та найменше значення критерію Стьюдента для коефіцієнта регресії b_3 складає 3,293, для b_1 - 3,370, та b_2 -3,704, що у сукупності для довірчої ймовірності $\alpha = 0,01$, забезпечує адекватність моделі.

Вказане, дозволяє стверджувати, що побудована модель у достатній мірі відображає взаємозв'язок між факторами та індикатором – оптимальною часткою державної власності і може бути використана для прогнозу, за умов не суттєвої зміни основних економічних факторів: “Рівень організації та управління”, “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності”, “Якість соціально-психологічного середовища”.

Проте, отримана регресійна модель не відображає змістовного значення частки державної власності у випадку зміни основних економічних факторів у широкому діапазоні. Як відомо, частка державної власності підприємств не може бути меншою від 0 і перевищувати 100%, тобто очевидно, що отримана регресійна модель не може описувати значення державної частки при довільній зміні відповідного фактора впливу. З урахуванням вищезазначеного, економіко-математична модель визначення оптимальної частки власності, що залежить від “Рівня організації та управління”, “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності”, “Якості соціально-психологічного середовища” матиме вигляд такої неперервно-кускової функції:

$$y(x_1, x_2, x_3) = \begin{cases} 84,01 \cdot x_1 + 193,82 \cdot x_2^2 - 75,71 \cdot x_3^2, & \text{якщо } 0 \leq y \leq 100 \\ 0, & \text{якщо } y < 0 \\ 100, & \text{якщо } y > 100 \end{cases} \quad (9)$$

Користуючись отриманим виразом для регресійної моделі управління державною часткою власності, проілюструємо цю залежність графічно для трьох випадків:

- 1) для фіксованого фактора “Рівень організації та управління” – $x_1 = \text{const} = 0,5$;
- 2) для фіксованого фактора “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності” – $x_2 = \text{const} = 0,4$;
- 3) Для фіксованого фактора “Якість соціально-психологічного середовища” – $x_3 = \text{const} = 0,6$.

Повернемося до аналізу першого випадку. Як бачимо із рис. 1 можна простежити таку залежність: при зростанні фактора x_2 “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності” частка державної власності повинна збільшуватися. При цьому для невисокої “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” (значення x_2 у межах від 0 до 0,3), підприємство повинно бути повністю приватним. Далі при наблизенні до помірної “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” (значення x_2 наближається до 0,5) спостерігається незначне зростання частки державної власності на підприємстві, а значне зростання цього фактора сприяє значному зростанню оптимальної частки державної власності. На графіку також бачимо, що при високій “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” підприємства (значення $x_2 > 0,6$), підприємство слід повністю передати у державну власність, при чому, як бачимо із рис. 1, це рішення не залежить від іншого фактора x_3 – “Якість соціально-психологічного середовища”. Із графіку також очевидно, що при достатньо високій “Якості соціально-психологічного середовища” та низькій “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” підприємство повинно бути повністю у приватній власності. Також, спостерігаємо деяке зростання оптимальної частки власності, при зниженні “Якості соціально-психологічного середовища”. Проте, ця тенденція спостерігається при відносно низькій “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності”.

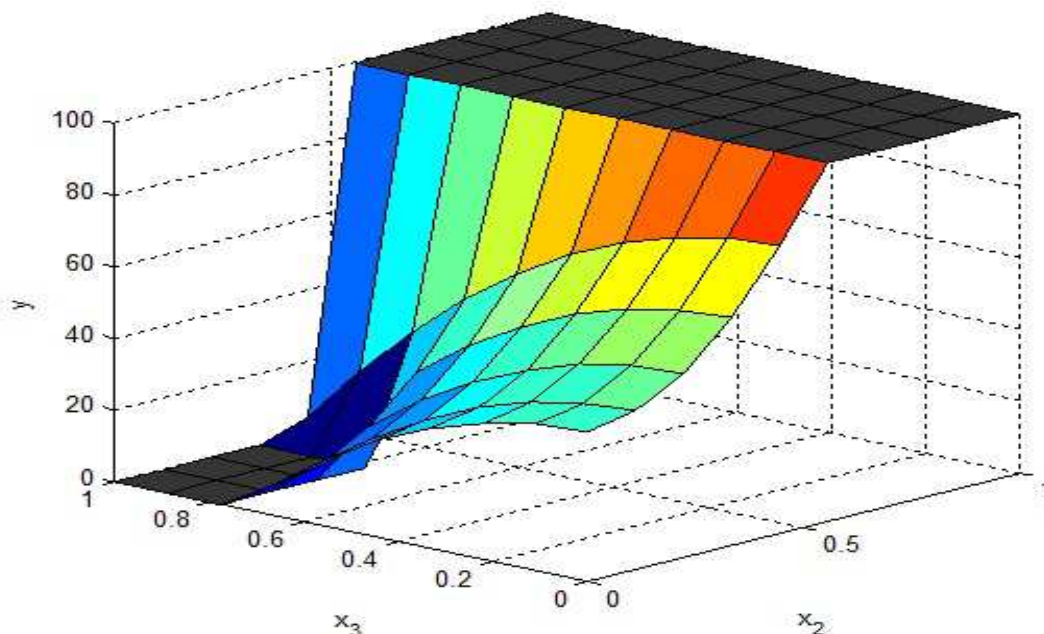

Рис.1. Графік залежності $y(x_2, x_3)$, при $x_1 = \text{const} = 0,5$.*

*- Розроблено автором

У другому випадку, як бачимо із рис. 2, можна простежити таку залежність: при зростанні фактора x_1 "Якість організації та управління" та зниженні фактора x_3 "Якості соціально-психологічного середовища", частка державної власності повинна збільшуватися. При цьому для невисокої "Якості організації та управління" (значення x_1 в межах від 0 до 0,4) та високої "Якості соціально-психологічного середовища" (значення x_3 коливаються в межах від 0,7 до 1) підприємство повинно бути повністю приватизоване. Також, спостерігаємо рівномірне зростання оптимальної державної частки при збільшенні показника "Якості організації та управління" та незначне її збільшення при зниженні "Якості соціально-психологічного середовища".

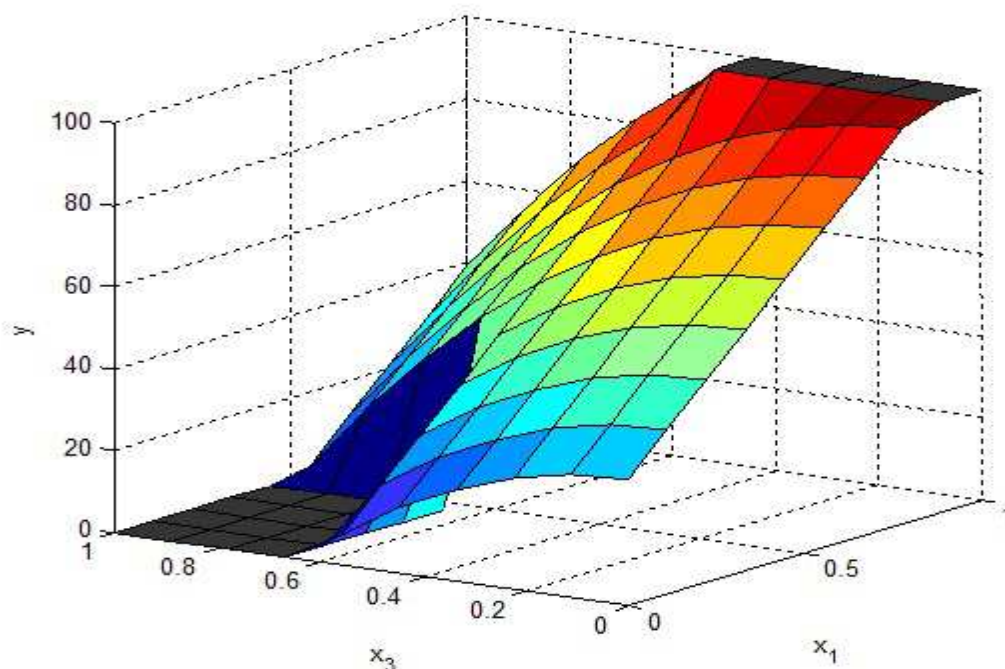

Рис. 2. Графік залежності $y(x_1, x_3)$, при $x_2 = \text{const} = 0,4$.*

*-Розроблено автором

Аналізуючи графік бачимо, що при високій “Якості організації та управління” підприємства (значення $x_1 > 0,9$) та відносно низькій “Якості соціально-психологічного середовища” (значення показника x_3 перебуває в діапазоні від 0 до 0,4) підприємство слід повністю передати у державну власність.

У третьому випадку (рис. 3) прослідковуємо залежність, при зростанні факторів x_1 “Рівень організації та управління” та x_2 “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності” оптимальна частка державної власності збільшується. Це зростання відбувається більш стрімкими темпами, залежно від фактора “Якість інвестиційно-інноваційної діяльності” при середньому значенні цього показника (від 0,4 до 0,6). Оптимальна частка державної власності зростає помірними темпами про збільшенні фактора “Якість організації та управління” в межах середніх значень і вище. При цьому, для невисоких значень “Рівня організації та управління” (значення x_1 в межах від 0 до 0,2) та “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” (значення x_2 в діапазоні від 0 до 0,3), держава повинна повністю вийти зі складу власників цього підприємства, тобто приватизувати його.

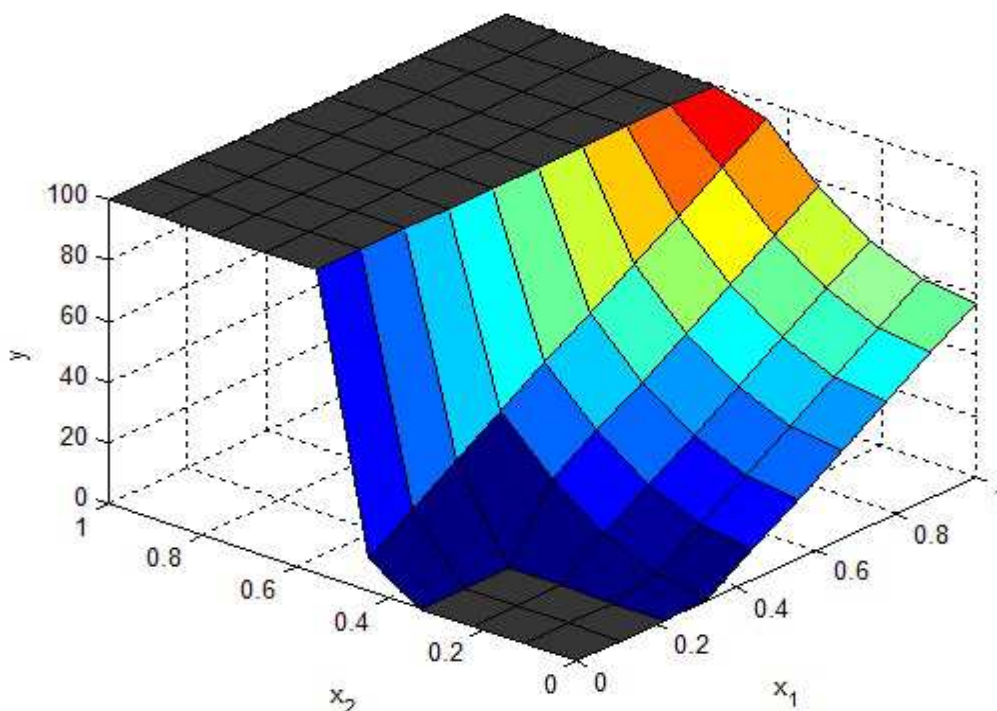

Рис.3. Графік залежності $y(x_1, x_2)$, при $x_3 = \text{const} = 0,6$.*

*- Розроблено автором

Аналізуючи графік також бачимо, що при високій “Якості інвестиційно-інноваційної діяльності” підприємства ($x_2 > 0,6$), підприємство необхідно повністю передати у державну власність, при чому це рішення не залежить фактора x_1 “Якість організації та управління”.

Модель застосовано на двох підприємствах для визначення оптимальної частки та пропозицій щодо їх зміни (табл. 5).

Таблиця 5

Досліджувані підприємства з різними частками державної власності та факторами впливу на них станом на 01.01.2012р.*

№ п/п	Назва підприємства	Частка держави, %	Рівень організації та управління “високий” (x_1)	Якість інвестиційно-інноваційної діяльності “висока” (x_2)	Якість соціально-психологічного середовища “висока” (x_3)
1	ВАТ “Горлівський машинобудівний завод “Універсал”	6,348	0,9	0,2	1
2	ВАТ “Завод “Нева”	81,872	0,1	0	0,2

* - Розроблено автором

Застосувавши цю модель (8) на підприємстві ВАТ “Горлівський машинобудівний завод “Універсал” із державною часткою власності 6% та підставивши дані в рівняння отриманої моделі

регресії, в результаті розрахунків отримана частка державної власності складала – 39%, отже, бажаним та ефективним для держави є збільшення її частки у цьому підприємстві.

Застосувавши модель (8) для оцінювання частки власності на підприємстві ВАТ “Завод “Нева”, для якого частка державної власності складає 82%, та підставивши дані в рівняння регресії, отримуємо результат, що для цього підприємства державі слід повністю вийти зі складу цього підприємства, оскільки його робота є неефективною.

Висновки з даного дослідження. Отже, з метою раціоналізації структури державних корпоративних прав, отримана регресійна економіко-математична модель технології прийняття рішення стосовно оптимальної частки державної власності, дала можливість спрогнозувати оптимальну державну частку власності в акціонерних товариствах. Цю модель можна застосовувати для будь-яких інших акціонерних товариств різних галузей національного господарства.

Економіко-математичну модель можна розробляти та вдосконалювати й надалі. У ній є можливим змінювати і додавати фактори, що впливають на зміну державної частки власності на підприємствах. Це може бути об'єктом подальших розробок.

Бібліографічний список

1. Абдуманапова А. М. Курс корпоративного управління : проект IFC по корпоративному управлінню в Центральній Азії [Електронний ресурс] / А. М. Абдуманапова, К. Бах, В. В. Викторова, Л. Ш. Жусупбекова [и др.]. – Алматы, 2009. – 191 с. – Режим доступу : [http://www.ifc.org/ifcext/cacgp.nsf/AttachmentsByTitle/CG_Ed_course_2009.pdf/\\$FILE/CG_Ed_course_2009.pdf](http://www.ifc.org/ifcext/cacgp.nsf/AttachmentsByTitle/CG_Ed_course_2009.pdf/$FILE/CG_Ed_course_2009.pdf)
2. Бандурин В. В. Проблемы реформирования системы управления государственной собственностью / В. В. Бандурин, В. В. Касаткин, С. В. Топоров. – М. : Полиграфресурсы, 2000. – 336 с.
3. Беликов И. В. Корпоративное управление в компаниях с государственным участием: необходим комплексный подход [Электронный ресурс] / И. В. Беликов, В. К. Вербицкий // Акционерное общество: вопросы корпоративного управления. – 2009. – № 12 (67). – С. 18-23. – Режим доступа : http://www.rid.ru/upload/congress/AO_12_B_V.pdf
4. Волошин А. И. Повышение эффективности управления пакетами акций находящихся в государственной собственности [Електронний ресурс] / А. И. Волошин // Економічний простір. – 2008. – № 18. – С. 102-110. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_18/voloshin.pdf
5. Даценко І. Особливості управління об'єктами державної власності [Електронний ресурс] / І. Даценко. – Режим доступу : <http://www.legalweekly.com.ua/article/?uid=335>
6. Кофман А. Введение в теорию нечетких множеств [Электронный ресурс] / А. Кофман ; пер. с франц. – М. : Радио и связь, 1982. – 432 с. – Режим доступу : http://www.sernam.ru/book_smn.php
7. Кудря Я. В. Особливості механізму оцінювання стану корпоративної бізнес-системи / Я. В. Кудря // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 5 (59). – С. 38- 47.
8. Кучеренко Р. Корпоративні права держави: Наскільки ефективним є корпоративне управління державним майном і чи є взагалі? [Електронний ресурс] / Р. Кучеренко // Юридичний авангард. – 2009. – № 1. – С. 94-99. – Режим доступу : <http://www.juravangard.com/pdf/1-2009/Korporativne%20upravlinnya%20derzhmaynom.pdf>
9. Орлова Н. С. Механізми державного регулювання корпоративних відносин в Україні [Електронний ресурс] / Н. С. Орлова, С. С. Настюк // Теорія та практика державного управління . – 2009. – Вип. 2 (25). – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2009-2/doc/3/09.pdf>
10. Павлов В.І. Корпоративне управління в акціонерних товариствах / В. І. Павлов, О. А. Мишко. – Рівне : НУВГП, 2006. – 180 с.
11. Продукционная модель знаний [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.aiportal.ru/articles/knowledge-models/production-model.html>
12. Регрессионный анализ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cdo.bseu.by/stat1/lab1.htm>
13. Четов М.В. Методология і практика управління державними корпоративними правами України [Електронний ресурс] / М. В. Четов // Статистика України. – 2004. – № 4. – С. 43-51. – Режим доступу : http://www.economix.com.ua/?page=full_manid&num=44
14. Четов М. Концептуальні засади управління об'єктами державної власності / М. Четов, І. Жадан // Економіка України. – 2005. – № 3. – С. 20-31.
15. Шкільняк М. М. Управління державною власністю: теоретична концептуалізація та практичні аспекти / М. М. Шкільняк. – Тернопіль : Фірма Синтез-Поліграф, 2004. – 319 с.

Анотація

У статті визначено основні фактори впливу на зміну державної частки власності на акціонерних товариствах, що були об'єднані у три основні групи, зокрема, "Рівень організації та управління", "Якість інвестиційно-інноваційної діяльності" та "Якість соціально-психологічного середовища". Розроблено економіко-математичну модель процесу прийняття рішення щодо розмірів частки держави на підприємствах залежно від факторів впливу. Висвітлено процес встановлення оптимального розміру державної частки для двох досліджуваних акціонерних товариств на основі використання економіко-математичної моделі прийняття рішення.

Ключові слова: державна частка власності, акціонерні товариства, економіко-математична модель, фактори впливу, корпоративні права держави.

Аннотация

В статье определены основные факторы влияния на изменение государственной доли собственности в акционерных обществах, которые были объединены в три основные группы, в частности, "Уровень организации и управления", "Качество инвестиционно-инновационной деятельности" и "Качество социально-психологической среды". Разработана экономико-математическая модель процесса принятия решения относительно размеров доли государства на предприятиях в зависимости от факторов влияния. Освещено процесс установления оптимального размера государственной доли для двух исследуемых акционерных обществ на основе использования экономико-математической модели принятия решения.

Ключевые слова: государственная доля собственности, акционерные общества, экономико-математическая модель, факторы влияния, корпоративные права государства.

Annotation

The article identifies the main factors of influence on the change of the state share of property in joint stock companies, which have been grouped into three main groups, in particular, "The level of organization and management", "Quality of investment-innovative activity" and "Quality of socially-psychological environment". Developed economic-mathematical model of process of the decision relative to the size of the share of state enterprises depending on the factors of influence. The process of establishing the optimal size of the state share for the two investigated stock companies on the basis of use of economic-mathematical model of decision making is shown.

Key words: state ownership, joint stock companies, the economic-mathematical model, factors of influence, the corporate rights of the state.

УДК 330

Пачева Н.О.,
аспірант,ДВНЗ «Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана»**ДОВІРА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО
КАПІТАЛУ**

Постановка проблеми. Дослідження сутності категорії «соціальний капітал» є досить складним процесом, так як існує дуже багато тверджень даного поняття та відсутня єдина думка відносно його природи, оскільки «соціальний капітал» є складним і неоднозначним. Зміст цієї категорії більшість економістів, соціологів, політологів розкривали з точки зору своєї галузі знань, хоча і тісно пов'язують її з економічним розвитком регіону чи країни в цілому.

Довіра є важливою характеристикою стану суспільства та при відсутності довіри неможливий нормальний розвиток нації, економіки, не можливе збільшення соціального капіталу та ефективного державного управління. Низький рівень довіри призводить до сприйняття соціальних взаємодій як досить небезпечних, а також втрати відчуття надійності в суспільстві або просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До наукових досліджень, присвячених вивченню процесу формування соціального капіталу, відносяться праці таких вітчизняних і зарубіжних вчених: П. Бурд'є, М. Вебера, Д. Джекобса, Е. Дюркгейма, Дж. Коулмана, Р. Патнема, Ф. Фукуями, В. Сікори, А. Колодій та інших. В їх дослідженнях довірі належить чи не основна роль.